

Pensioeninformatie straks wel leesbaar

Pensioenfondsen en verzekeraars gaan hun communicatiebeleid meer op maat maken van de deelnemer. De huidige brieven blijken namelijk zelfs voor een directeur van De Nederlandsche Bank onbegrijpelijk.

Door Leen Preesman

Nederlandse pensioendeelnemers moeten een persoonlijk en interactief totaaloverzicht van de pensioensituatie krijgen, zodat duidelijk wordt hoeveel pensioen ze te verwachten hebben en hoeveel ze daarvoor kunnen kopen, in de euro's van de toekomst. Ook moeten de deelnemers handvatten krijgen voor aanvullende maatregelen, voor wanneer AOW plus bedrijfspensioen tekort dreigen te schieten.

Dit is de kern van het wetsontwerp pensioencommunicatie, dat staatssecretaris Jetta Klijnsma naar de Tweede Kamer heeft gestuurd. De nieuwe wet beoogt niet alleen het pensioenbewustzijn te vergroten, maar ook het vertrouwen in pensioenfondsen te herstellen. Dat kreeg een forse deuk na het uitbreken van de financiële crisis en de daarop volgende inzakkende dekkinggraden en verlagingen van de pensioenen.

De wet is nodig omdat de huidige communicatie, voornamelijk in de vorm van jaarlijkse 'Uniforme Pensioenoverzichten' (upo's) volgens velen niet helder is. Zo liet zelfs DNB-directeur Job Swank eerder weten moeite te hebben met het lezen van zijn eigen upo. 'Pensioenen zijn niet meer in normaal Nederlands te communiceren naar de gewone burger', aldus de directeur monetaire zaken en financiële stabiliteit, tevens hoogleraar economisch beleid aan de Erasmus Universiteit. Hij zei zichzelf ook als gewone burger te zien.

'DEELNEMER MOET ZIEN HOEVEEL KOOPKRACHT ZIJN TOEKOMSTIG PENSIOEN HEEFT'

Volgens Swank is het pensioenstelsel veel te ingewikkeld geworden en ziet de burger door de bomen het bos niet meer. 'Zelfs deskundigen gaan rollebollend over straat.'

Probleem is onder meer dat de verplichte communicatiemiddelen van pensioenfondsen, zoals het upo, aan allerlei wettelijke voorschriften moeten voldoen. Die leiden tot teksten die juridisch wel doortimmerd zijn, maar niet uitblinken in helderheid.

Ook Joanne de Graaff, bestuurslid en voormalig voorzitter van het pensioenfonds Zoetwaren, pleitte er tijdens enkele pensioenseminars voor om door de AFM voorgeschreven 'achterlijke' teksten uit te bannen uit de communicatie. 'Er is natuurlijk wel een spanningsveld met de juridische aspecten', erkent ze, 'maar communicatie moet vooral kort en begrijpelijk zijn. En tegenwoordig hebben de meeste pensioenfondsen competente communicatieorganen om de boodschap goed over te brengen.'

In de nieuwe wet krijgen de pensioenuitvoerders meer ruimte om te bepalen hoe ze pensioeninformatie aanbieden. Dat mag gebeuren in lagen – met gradaties van eenvoudig naar diepgravend – en in digitale vorm. Verder moeten de uitvoerders aan de pensioenspaarders duidelijk gaan maken wat hun verwachte koopkracht onder verschillende scenario's is, en welke (beleggings)risico's ze lopen bij hun pensioenopbouw.

Centraal in de plannen van Klijnsma staat het enkele jaren geleden ingevoerde digitale Pensioenregister, dat op dit moment informatie biedt over AOW en opgebouwd pensioen in de tweede pijler. Het register moet geleidelijk worden uitgebreid tot een 'pensioen-dashboard', dat in één oogopslag het verwachte pensioeninkomen toont.

Bezoekers van het Pensioenregister moeten straks ook kunnen nagaan

wat de pensioengevolgen zijn van belangrijke keuzes en veranderingen in de leefsituatie. Eerder of later stoppen met werken, deeltijdpensioen, uitruil tussen partner- en ouderdomspensioen of waardeoverdracht van pensioenrechten bij een baanwisseling hebben allemaal consequenties voor het pensioen. Dat geldt ook voor 'hoog/laag-constructies', waarbij wordt afgesproken dat een pensioenuitkering in eerste instantie hoger of juist lager is dan op hogere leeftijd. De gedachte daarachter kan bijvoorbeeld zijn dat een gepensioneerde die net is gestopt met werken meer behoeften heeft dan iemand van ver in de tachtig.

Onder de nieuwe wetgeving voor pensioencommunicatie moet het Pensioenregister inzicht gaan geven in de toekomstige koopkracht en de (beleggings)risico's, door drie verschillende scenario's te tonen. Per individuele pensioenspaarder moeten ze aangeven wat er onder een optimistisch, een verwacht en een pessimistisch scenario aan uitkomst mag worden verwacht. Op dit moment geeft het upo de bruto en nominale pensioenrechten weer die iemand op pensioendatum kan verwachten – maar in euro's van nu, dus zonder rekening te houden met inflatie of indexatie. Verder wordt er maar één scenario gehanteerd voor het rendement dat het pensioenfonds of de verzekeraar verwacht.

De staatssecretaris wil verder dat de basisinformatie over de pensioenregeling – nu nog slechts in de startbrief voor nieuwe werknemers – permanent op de website van een pensioenfonds komt. Het huidige upo wordt de plek waar deelnemers kunnen lezen wat hun opgebouwde pensioenrechten zijn. Het Pensioenregister moet vooral een indicatie gaan bieden van het pensioeninkomen op AOW-leeftijd.

FOTO: THINKSTOCK

De Pensioenfederatie – de koepelorganisatie van de pensioenfondsen – staat overwegend positief ten opzichte van de voorstellen, vooral ook omdat Klijnsma het door de sector ontwikkelde voorlichtingsinstrument Pensioen 1-2-3 wil overnemen. In deze digitale welkomstbrief wordt een pensioenregeling eenvoudig en visueel uitgelegd. Ook de AFM, de toezichthouder op communicatie, heeft het wetsvoorstel omarmd.

Of Klijnsma's voorstellen een-opeen door het parlement zullen komen, is uiteraard nog niet zeker. De Pensioenfederatie vraagt zich bijvoorbeeld nog af wat de staatssecretaris precies bedoelt met 'evenwichtige' communicatie, en vraagt zich ook af in welke gevallen deelnemers straks een papieren versie van de digitale communicatie kunnen verlangen.

Een van de grootste twistpunten zullen voorspellingen zijn van het toekomstige pensioeninkomen, dat per definitie onzeker is. De Raad van State vraagt zich in zijn advies af of het schetsen van scenario's het inzicht van pensioenspaarders wel verbetert. Het bieden van inzicht in toekomstige koopkracht blijft sowieso een probleem, vanwege de grote onzekerheid over beleggingsrendementen, inflatie en indexatie voor de lange termijn, meent het hoogste rechtscollege.

Ook Martijn Leppink, communicatieadviseur bij Towers Watson, die het wetsvoorstel overigens als een verbetering ziet, omschrijft het opstellen van scenario's als 'uitdagerend en ambitieus'. 'Het probleem is de opeelbaarheid van aanspraken', zegt hij. 'En het is buitengewoon lastig om bijvoorbeeld veertig jaar vooruit te kijken. Belastingwijzigingen en salarisontwikkelingen zijn immers moeilijk te voorspellen.'

Ingewikkelder wordt het voorspellen van het pensioeninkomen nog door de beschikbare-premieregeling

(dc) die steeds meer opgeld doet. Terwijl bij de klassieke (db) pensioenregeling de nominale uitkering vast staat, is bij dc alleen de inleg duidelijk, en weet de deelnemer pas aan het eind van de rit hoe groot zijn nominale pensioenrechten zijn.

Volgens Gaston Siegelaer, adviseur dc-regelingen bij Towers Watson, vergt een dc-regeling een per leeftijdsgroep verschillende, en daardoor ingewikkelde, scenariomethodiek. Hij meent dat vooral bij lifecycle-regelingen, waarbij het beleggingsrisico wordt verminderd naarmate de deelnemer zijn pensioendatum nadert, het opstellen van een uniform slechtweersscenario voor alle leeftijdsgroepen in alle lifecycles onmogelijk is. 'Het is een illusie om zo duidelijkheid te scheppen over een toekomstig pensioen', zegt hij.

Towers Watson is overigens van oordeel dat de staatssecretaris in haar wetsvoorstel een cruciaal onderdeel over het hoofd heeft gezien: een filosofie over hoe de belangstelling van werknemers voor het ouderdomspensioen moet worden gewekt.

Volgens de planning van het ministerie van Sociale Zaken wordt de Wet Pensioencommunicatie van kracht per 1 januari 2015. De Pensioenfederatie gaat er echter van uit dat de sector daarna nog een aantal maanden de tijd krijgt voor de invoering van de voorgeschreven maatregelen.

'HET TOEKOMSTIG PENSIOEN IS ONZEKER, DUS MOEILIK TE COMMUNICEREN'

Pensioen 1-2-3

Om de pensioenboodschap helder en duidelijk over te brengen aan pensioenspaarders heeft de Pensioenfederatie – als belangenbehartiger van de pensioensector – kortgeleden het voorlichtingsinstrument Pensioen 1-2-3 gepresenteerd.

Pensioen 1-2-3 bestaat uit drie lagen van pensioeninformatie. Laag 1 geeft kort en bondig, en deels visueel, aan wat een deelnemer wel en niet krijgt in zijn huidige pensioenregeling. Dat is belangrijk om te weten, vooral als je van baan verandert. Pensioen 1-2-3 bevat overigens geen persoonlijke informatie over pensioen. Die staat in het Pensioenregister en op het papieren 'Uniform Pensioenoverzicht'.

De tweede laag in Pensioen 1-2-3

gaat dieper in op de onderwerpen van laag een. De derde laag omvat de juridische en beleidsmatige documenten van het pensioenfonds.

Al dieper gravend kan de belangstellende deelnemer meer informatie vinden over partner- en wezenpensioen, wat er gebeurt bij arbeidsongeschiktheid en wat de pensioenregeling biedt.

Pensioen 1-2-3 licht verder toe uit welke bestanddelen een pensioen bestaat, wat een middelloonregeling is, en dat de term franchise staat voor het deel van het salaris waarover geen pensioen wordt opgebouwd, omdat al rekening wordt gehouden met de toekomstige AOW-uitkering.

Belangstellenden kunnen ook in-

formatie vinden over waardeoverdracht, hoe ze pensioenregelingen kunnen vergelijken, eerder met pensioen kunnen gaan of extra pensioen kunnen opbouwen. En ook hoe ze een deel van hun ouderdompensioen kunnen omruilen voor partnerpensioen.

Pensioen 1-2-3 gaat verder in op de onzekerheid rond het opbouwen van een pensioen, waarom indexering niet is gegarandeerd en hoe een pensioenfonds een eventueel dekkingstekort denkt aan te pakken. Het voorlichtingsinstrument van de Pensioenfederatie biedt bovendien informatie over de kosten die het pensioenfonds maakt aan administratie en vermogensbeheer, en bij welke levensgebeurtenissen iemand in actie moet komen omdat ze het pensioen raken.

Financiële planner PNO

Bij pensioenfonds PNO Media is sinds enige tijd een nieuwe digitale financiële planner voor deelnemers beschikbaar. Het fonds heeft die ontwikkeld naar aanleiding van de nieuwe communicatiewetgeving, en omdat slechts vier op de tien deelnemers van het fonds open bleek te staan voor pensioeninformatie. Het online-systeem – gecombineerd met persoonlijke voorlichting – werd mede gemaakt op basis van tips van eigen deelnemers, in samenwerking met pensioencommunicatiebureau Bridgevest.

In het servicepakket van PNO Media, dat sinds begin dit jaar wordt aangeboden, worden communicatie en

planningsinstrumenten afgestemd op de levensfase en het profiel van de deelnemer. Degenen die hun pensioen naderen, krijgen bijvoorbeeld in een digitaal magazine uitleg over de mogelijkheden tot flexibilisering. Jongeren worden met behulp van animaties geïnformeerd over pensioen.

Een aanvullende toets biedt oudere deelnemers van 55 jaar en ouder inzicht in wat ze aan aanvullende maatregelen kunnen nemen. Zij kunnen nagaan of ze met hun huidige inkomen op koers zijn met hun pensioenopbouw, en wat ze bij pensioenering nodig hebben. Het systeem gebruikt CBS-cijfers voor hun uitgaven, betreft informatie over AOW en werknemerspensioen uit het Pensioenregister, en vult die eventueel aan

met gegevens over aanvullend (derde pijler) pensioen.

De deelnemers van PNO Media kunnen eventueel ook nog kosteloos met een deskundige bespreken wat ze aan aanvullende maatregelen kunnen nemen. Of hun hele financiële situatie – tegen vergoeding – doornemen met een financieel expert.

Volgens Stephan Vollenbroek van MPD, de uitvoeringsorganisatie van PNO Media, zijn de resultaten van het systeem nog niet goed in cijfers aan te geven, maar blijkt tijdens voorlichtingsbijeenkomsten voor oudere werknemers een hoge waardering voor de benadering. Hij rekent erop dat andere pensioenfonds het systeem, of delen daarvan, gaan overnemen.

